

การเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
ให้แก่เยาวชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน บ้าน และวัด:
กรณีศึกษา เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบอลิขัน
แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

10

ENHANCING KNOWLEDGE AND AWARENESS IN CONSERVING THE COMMUNITY FOREST TO THE YOUTHS
THROUGH PARTICIPATION BETWEEN THE SCHOOL, VILLAGE AND TEMPLE : A CASE STUDY IN NONSOMBOUN
VILLAGE SCHOOL, BOLIKHAN DISTRICT, BOLIKHAMXAI PROVINCE, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC

สุลียา อัมมวงศ์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สราวุธ กำจัดภัย**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของประชาชนบ้านโนนสมบูรณ์ 2) สร้างกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียน บ้านโนนสมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียน บ้าน และวัด และ 3) ศึกษาผลการนำร่องทดลองใช้กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียน บ้าน และวัด กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 32 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์บริบทชุมชน และสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชน 2) แบบทดสอบความรู้ 3) แบบทดสอบความตระหนัก 4) เอกสารประกอบการอบรม และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนำร่องทดลองใช้กิจกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่แบบสองกลุ่มไม่อิสระกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการปกครองหมู่บ้านบ่อยครั้งทำให้มีผลต่อการสานต่อในการคุ้มครองป่าชุมชนของหมู่บ้านไม่ต่อเนื่อง 2) คณะกรรมการคุ้มครองป่าชุมชนหมู่บ้านโนนสมบูรณ์ไม่มีการส่งเสริมคนรุ่นใหม่ คือ เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าชุมชน 3) ประชาชนเข้าไปลักลอบตัดไม้มีค่าเพื่อขายให้แก่โรงงานไม้ 4) ประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปบุกรุกป่าชุมชนเพื่อการครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าชุมชน 5) การล่าสัตว์ป่าและหาปลาในพื้นที่ป่าชุมชนด้วยวิธีที่รุนแรง และ 6) การเก็บของป่าในป่าชุมชนไม่มีการควบคุม ดูแล ด้วยวิธีการที่เหมาะสม สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าชุมชน พบว่า ชุมชนหมู่บ้านโนนสมบูรณ์ยังขาดความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ประชาชนไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อคุณค่าประโยชน์ และคุณค่าของป่าชุมชน รวมทั้งยังไม่มีกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทร่วมด้วยช่วยกันในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนรู้จัก และหวงแหนป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์โดยการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน บ้าน และวัด ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการอบรมเสริมสร้างความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ 2) กิจกรรมค่ายเยาวชนเดินป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ 3) กิจกรรมปลูกต้นไม้เสริมป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ และ 4) กิจกรรมบวชต้นไม้ในป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์

3. หลังการนำร่องทดลองใช้กิจกรรม เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ มีความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน สูงกว่าก่อนการนำร่องทดลองใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to investigate the problem state of conserving the Community Forest of the people in Nonsomboun village, 2) to create activities to enhance knowledge and awareness of conserving the Community Forest to the youths in Nonsomboun Village School through participation between the school, village and temple and 3) to examine the result of activities implementation to enhance knowledge and awareness of conserving the Community Forest to the youths in Nonsomboun Village School through participation between the school, village and temple. A sample of this study was 32 grade-5 students in academic year 2015. The instruments for collecting data were: 1) an interview guide of community context and problem state in conserving the Community Forest, 2) a test of knowledge, 3) a test of awareness 4) a handout supplement paper and 5) a questionnaire of satisfaction with participation in the pilot experiment of using the activities. Statistics used to analyze data were mean, percentage, standard deviation and t-test for dependent samples.

The findings of study disclosed as follows:

1. The problems incurred with the Nonsomboun village community forest were: 1) Frequent modifications of the village governing committee resulted in the lack of continuing protection of the Community Forest; 2) the Nonsomboun village community forest protection committee did not have a system in promoting the young new generation to participate in protection of the Community Forest; 3) some people had illegal logging for sale to the wood factory; 4) some people in the village invaded the Community Forest for occupying the land, 5) hunting wild animals and fishing in the Community Forest area by the violent methods; 6) lack of proper caring and controlling those who collected the Community Forest products. The causes of the problem with the Community Forest were found that people in the Nonsomboun village community lacked knowledge and awareness of conserving the Community Forest. The people did not fully understand the benefits and value of the Community Forest. The youths were not provided with activities for enhancing them as a new generation to be involved in conserving the Community Forest through creating their awareness of love with the Nonsomboun community forest and of being ready to protect and conserve it for its sustainability and productiveness.

2. The activities to enhance knowledge and awareness in conserving the Nonsomboun community forest to the youths through participation between the school, village and temple consisted of 4 activities: 1) activity of training the youths in Nonsomboun Village School for strengthening knowledge and awareness in conserving the Community

Forest, 2) youths' camp activity for hiking in the Nonsomboun village community forest, 3) activity of planting trees for enhancing the Nonsomboun village community forest, and 4) activity of ordaining trees in the Nonsomboun village community forest.

3. After the pilot experiment of using the Activities, the youths of Nonsomboun Village School had significantly higher knowledge and awareness of conserving the Community Forest than those before the treatment at the .01 level; and it passed the prescribed criterion. All the youths were satisfied with participation in the different activities at high level.

บทนำ

ป่าไม้เป็นมรดกจากธรรมชาติที่มีความสง่างาม และหลากหลายในตัวของมันเอง เป็นตัวแทนของธรรมชาติในโลกที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงามเติบโต และหลากหลาย ผลผลิตหลักของป่าไม้ คือ ไม้ และไม้ได้ให้ประโยชน์หลายๆ อย่าง เป็นวัตถุดิบชนิดแรกที่เราใช้ประโยชน์ไม้มีส่วนสำคัญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจสมัยใหม่มากกว่าสิ่งอื่นใด และในอุตสาหกรรมหลักทุกชนิดก็ต้องพึ่งพาผลผลิตจากป่าอย่างน้อย 1 ชนิด เพื่อใช้ในกระบวนการผลิต เราจะเห็นได้ว่า ป่าไม้เป็นทั้งผู้ให้ และผู้คุ้มครอง ป่าไม้ดำรงรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางระบบนิเวศ รักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร รักษาดินมิให้ถูกชะล้าง ให้พลังงานแก่ประชาชนจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งของโลก และป่าไม้ยังให้ไม้ในการทำกระดาษ และอุตสาหกรรมต่างๆ และป่าไม้ยังมีความสวยงามเมื่อเรามองดูมัน ถ้าปราศจากป่าไม้โลกของเราคงแห้งแล้งมากกว่านี้มากนัก แต่อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่ในเขตร้อนโลกกำลังสูญเสียมรดกจากธรรมชาติชนิดนี้ไปอย่างรวดเร็วจนไม่อาจฟื้นฟูได้ทัน หากอัตราการใช้อย่างคงเป็นเหมือนเช่นทุกวันนี้ (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2545 : 1)

สภาพป่าไม้ในประเทศไทยปัจจุบัน จากบทรายงานของหน่วยงานสำรวจ และวางแผนพัฒนาป่าไม้ การสำรวจความปกคลุมของป่าไม้ทั่วประเทศ (กรมป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปี พ.ศ. 2553) ระบุว่า พื้นที่ป่าไม้ของประเทศคงเหลือเนื้อที่ประมาณ 111,680 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 40.34 ของพื้นที่ประเทศ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนต่อการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ไปอย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ป่าไม้ในช่วงปี พ.ศ. 2503 ที่มีพื้นที่ป่าไม้ปกคลุมร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั่วประเทศ การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้อย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นเกิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทางการเกษตร และสถานที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรในท้องถิ่นชนบท การทำไร่เลื่อนลอย การทำไม้เพื่อการส่งออกเป็นสินค้าเกินความสามารถของป่า การสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ชัดความสามารถของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองรักษาป่า จากสาเหตุของปัญหาข้างต้น เป็นตัวบ่งชี้ได้ว่า กำลังส่งผลกระทบต่อมวลชีวภาพที่อาศัยในผืนป่า และวิถีชีวิตของชุมชน ที่อาศัยอยู่รอบๆ แนวเขตพื้นที่ป่าต่างๆ (กรมป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2548 : 17-18)

รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีนโยบายต่อการคุ้มครองรักษาป่าไม้ ซึ่งพยายามเพิ่มความปกคลุมของป่าไม้ทั่วประเทศ ถึงปี พ.ศ. 2563 ให้ได้ร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ รัฐบาล เมื่อก่อนถือว่า ทรัพยากรป่าไม้ทั้งหมดเป็นของรัฐ และต้องเป็นเจ้าหน้าที่รัฐในการดูแลรักษาเท่านั้น แต่ใช้ไม่ได้ผลจึงปรับเปลี่ยนแนวทางใหม่โดยเน้นการส่งเสริมให้ประชาชน หน่วยงานในท้องถิ่น และองค์กร มีส่วนร่วมกับภาครัฐในการคุ้มครอง ที่ดิน น้ำ และป่าไม้โดยรับผลประโยชน์ตอบแทนจากการปกป้องรักษาป่าไม้อย่างโปร่งใส นอกจากนั้น รัฐบาลยังถือเอกสารปลูกจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ปกป้องรักษาป่าไม้ให้แก่เด็กเยาวชนเป็นบุริมสิทธิที่หนึ่ง ให้เป็นระบบ อย่างมีประสิทธิภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การพัฒนาป่าไม้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (กรมป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2553 : 3)

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นกระแสหนึ่งในปัจจุบันที่ชุมชนหันมาให้ความสำคัญ โดยมีชุมชนหลายแห่งทั่วประเทศที่อาศัยอยู่ในป่า จนสามารถเรียกป่านั้นว่า “ป่าชุมชน” ได้พยายามดำเนินกิจกรรมมากมายเพื่ออนุรักษ์ และรักษาป่าไว้ให้คงอยู่ ทั้งนี้แต่ละท้องถิ่นจะมีรูปแบบและวิธีดำเนินการเรื่องป่าชุมชนแตกต่างกันออกไป และไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเพราะเป็นการดำเนินการในภาคประชาชนเพียงส่วนเดียวโดยไม่มีการประสานความร่วมมือจากภาครัฐ หรือเอกชนเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญมากที่สุดในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่เป็นแกนนำแนวทางการอนุรักษ์ และจัดการป่า ควบคู่กับการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการใช้ทรัพยากร ในหมู่บ้านตามระเบียบกฎหมาย เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการจัดการทรัพยากร เพื่อสร้างความมั่นใจให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติตาม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางศาสนาเสริมสร้างความดี มุ่งการพัฒนาคุณภาพของชีวิต พร้อมกับการให้คำปรึกษา การให้การศึกษาแก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยเป็นปลูกจิตสำนึกในการรักษาสัตว์ป่าและป่าไม้ให้กับชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ต่างๆ สามารถฝึกสอนให้เยาวชนรู้จักและหวงแหนป่าไม้เพื่อสืบสานด้านการอนุรักษ์ปกป้องรักษาป่าไม้ในอนาคต

ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ เป็นป่าธรรมชาติ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2,000 ไร่ มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านระบบนิเวศ เป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติ เป็นแหล่งเก็บไม้ฟืนสำหรับหุงต้ม เป็นแหล่งหาของป่า เป็นแหล่งยาสมุนไพรรักษาโรค และเป็นแหล่งนำใช้ไม้ปลูกสร้างบ้านเรือนของชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ และหมู่บ้านใกล้เคียง สภาพทั่วไปของป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ในปัจจุบันมีสภาพเสื่อมโทรมลงอย่างมาก ความสมดุลทางระบบนิเวศลดน้อยลง ไม้ที่มีคุณค่าหมดไป ต้นไม้ใหญ่ถูกตัดโค่น แหล่งน้ำในป่าชุมชนแห้ง นก สัตว์ป่า หายไป หนองน้ำ ของป่า พืชสมุนไพรที่ใช้เป็นอาหาร และยารักษาโรคขาดแคลน บางชนิดพันธุ์ หมดไปในตัว รายได้เสริมของชุมชนจากการเก็บของป่าไปขายพบความลำบาก สิ่งที่เกิดขึ้นกับป่าชุมชนไม่ได้ถูกแก้ตามกฎหมาย และชุมชนเองก็ให้ความสนใจน้อยต่อการมีส่วนร่วมที่จะสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมด้วยช่วยกันในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อวิถีชีวิตของชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ และหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นอย่างมาก

การศึกษา และวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นสนใจในการปลูกฝังเด็กเยาวชนรุ่นต่อไปให้รับรู้คุณค่า และประโยชน์ของป่าไม้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก สร้างจิตสำนึกแก่เด็ก และเยาวชน เนื่องจากเยาวชนเป็นตัวแทนผู้ใหญ่ในอนาคตให้รู้สึก ห่วงแหน สอดส่องดูแลเป็นหูเป็นตาช่วยผู้ปกครอง และคณะกรรมการปกครองหมู่บ้าน และสามารถพัฒนาตนเองก้าวขึ้นมาทำงานต่อเนื่องกับแกนนำชุมชนในการรักษาป่าไม้ รวมทั้งการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ที่เหลืออยู่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ และยั่งยืน โดยจัดประชุมเรียกผู้ปกครอง พระสงฆ์ ครู ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มเยาวชน มาทำความเข้าใจสถานการณ์ และกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ระดมพลังความคิด และการปฏิสัมพันธ์ เพื่อสร้างแนวทางพัฒนา หรือวิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนดขึ้น ความพยายาม และการควบคุมจัดการ เป็นการนำโครงการกิจกรรมที่คิดค้นร่วมกันมากำหนดเป้าหมายแผนปฏิบัติการ การวางแผนดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา/ตอบสนองความต้องการของหมู่บ้านเห็นปัญหา และผลกระทบในทางที่เสียหายต่อพื้นที่ป่าชุมชน เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าชุมชน อันจะนำไปสู่การร่วมกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นนักวิชาการหน่วยงานคุ้มครองป่าไม้ในระดับแขวงของแผนกทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมแขวงบอลิคำไซ ได้มองเห็นสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ ซึ่งปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ และหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นอย่างมาก จึงสนใจทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

“การเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียน บ้าน และวัดบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบลิดัน แขวงบลิดำไซ มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ จะได้มีความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน อันจะนำไปสู่การร่วมด้วยช่วยกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ ให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน และได้กิจกรรมที่เหมาะสม สำหรับนำไปประยุกต์ใช้กับการอนุรักษ์ป่าชุมชนในหมู่บ้านต่อไป

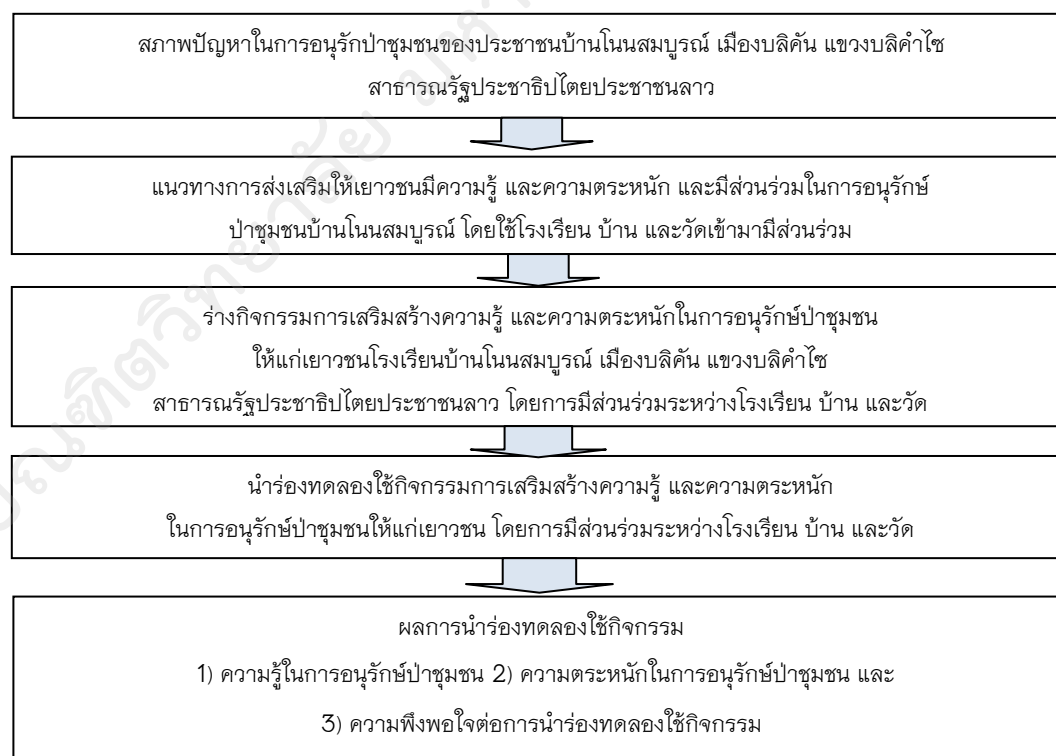
ความมุ่งหมายของการวิจัย

วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของประชาชนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบลิดัน แขวงบลิดำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบลิดัน แขวงบลิดำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน บ้าน และวัด
3. เพื่อศึกษาผลการนำร่องทดลองใช้กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบลิดัน แขวงบลิดำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน บ้าน และวัด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย และแหล่งข้อมูล หรือผู้ให้ข้อมูล

1.1 ชั้นศึกษาสภาพปัญหา

1.1.1 ศึกษาบริบทชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ใช้แหล่งข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ 1) จากเอกสารของหมู่บ้านที่คณะกรรมการปกครองหมู่บ้านจัดทำขึ้น และ 2) จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ปราชญ์ ภูมิปัญญา หรือผู้อาวุโส ที่อาศัยอยู่ในบ้านโนนสมบูรณ์

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ได้แก่ ครู 1 คน ผู้ปกครอง 10 คน ผู้นำชุมชน 3 คน พระสงฆ์ 2 รูป เจ้าหน้าที่รัฐ 3 คน รวมทั้งหมด 19 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง

1.2 ชั้นสร้างกิจกรรม

1.2.1 กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการยก่างกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ ได้แก่ ครู 1 คน ผู้นำชุมชน 3 คน ผู้ปกครองนักเรียน 10 คน พระสงฆ์ 2 รูป และเจ้าหน้าที่รัฐ 3 คน รวมทั้งหมด จำนวน 19 คน

1.3 ชั้นนำร่องทดลองใช้กิจกรรม

1.3.1 กลุ่มเป้าหมายในชั้นนำร่องทดลองใช้กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถม ปีที่ 5 จำนวน 32 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชั้นศึกษาสภาพปัญหา

2.1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีให้ได้แนวทางการศึกษาบริบทชุมชนตามประเด็นในกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อให้ได้คุณภาพของแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว ด้วยเอกสาร ตำรา หนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 นิยามปฏิบัติการของคำว่า “บริบทชุมชน” และ “สภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของประชาชนบ้านโนนสมบูรณ์”

2.1.3 วิเคราะห์นิยามปฏิบัติการ จากนั้นกำหนดรายการแบบสัมภาษณ์บริบทชุมชน และสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของประชาชนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบลิคัน แขวงบลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยในแต่ละประเด็น มีคำถามปลายเปิดเพื่อนำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือไปเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ซึ่งประเด็นคำถามทั้งหมดเรียบเรียงเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงบริบทชุมชน และสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์

2.1.4 นำเสนอแบบสัมภาษณ์บริบทชุมชน และสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของประชาชนบ้านโนนสมบูรณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง

2.1.5 นำแบบสัมภาษณ์บริบทชุมชน และสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของประชาชนบ้านโนนสมบูรณ์ที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับนิยามปฏิบัติการ (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ และในส่วนที่ยังบกพร่อง

2.2 ชั้นสร้างกิจกรรม

ใช้วิธีประชุมปฏิบัติการ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

กิจกรรมย่อยที่ 1 ประชุมระดมสมอง และอภิปราย ผู้วิจัยชี้แนวทางในการประชุมเพื่อให้ผู้อาวุโส เล่าถึงสภาพความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรป่าไม้ สภาพการดำรงชีพของชุมชนในอดีต จากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบันว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อให้บุคคลวัยต่างๆ กลุ่มต่างๆ ที่เข้าร่วมประชุมนี้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนเป็นเช่นไร โดยให้แต่ละคนเขียน หรือวาดภาพออกมาในแง่มุมที่ตนเห็นว่าสำคัญที่ทำให้เกิดสภาพปัญหา โดยดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอน ที่ 1 แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุม จากนั้นให้แต่ละคนในกลุ่มได้พูดคุย และอธิบายภาพที่ตนได้เขียนตามความนึกคิดเกี่ยวกับสภาพของป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ในอดีตเป็นอย่างไร และปัญหาที่เกิดขึ้นปัจจุบันเป็นอย่างไร โดยมีให้ผู้อื่นวิจารณ์ อภิปราย หรือขัดจังหวะ เพราะอาจทำให้ผู้อธิบายชะงักทำให้ไม่เกิดพลังสมองเต็มที่ จากนั้นให้กลุ่มสรุปเป็นภาพรวมของกลุ่ม ให้เห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับป่าชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอต่อการประชุมกลุ่มใหญ่โดยให้แต่ละคนสามารถซักถาม และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จากนั้นนำภาพวาดของทุกกลุ่มเป็นภาพเดียวกันให้สามารถอธิบายออกมาเป็นเนื้อหาด้านสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ โดยต้องอธิบายว่าอะไรควรอยู่ในภาพ และอะไรควรตัดออกบ้าง

กิจกรรมย่อยที่ 2 ประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างกิจกรรม ขั้นตอนนี้ ให้แต่ละกลุ่มนำปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่อยู่ในวิสัยทัศน์ที่สามารถแก้ปัญหาที่กำหนดเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชน ในประเด็น “ถ้าจะทำให้ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์คืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ตามความคิด หรือความมุ่งหวังของชาวบ้าน และจะให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนควรทำอย่างไร” จากนั้นดำเนินการ ดังนี้

2.1 ยกวางกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชน โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบอลิคัน แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ชื่อกิจกรรม 2) เป้าหมายของกิจกรรม 3) กิจกรรมย่อยของกิจกรรม และ 4) การวัด และประเมินผลกิจกรรม ประกอบด้วย
- 1) กิจกรรมการอบรมเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์
- 2) กิจกรรมค่ายเยาวชนเดินป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ 3) กิจกรรมปลูกต้นไม้เสริมป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์และ 4) กิจกรรมบวชต้นไม้ในป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์

2.2 นำร่างกิจกรรมเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของร่างกิจกรรม ดังนี้

2.3.1 กำหนดประเด็นการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมตามองค์ประกอบของกิจกรรม โดยที่ลักษณะของแบบประเมินเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

2.3.2 สร้างข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบของกิจกรรม ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบสร้างข้อคำถามปลายเปิดสำหรับให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.3.3 นำเสนอแบบประเมินที่สร้างขึ้น ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง

2.4 นำร่างกิจกรรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ชุดเดียวกันที่ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์) ประเมินความเหมาะสมตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.5 ปรับปรุงแก้ไขร่างกิจกรรมในส่วนที่ยังบกพร่องให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

2.3 ขั้นนำร่องทดลองใช้กิจกรรม

2.3.1 แบบทดสอบความรู้ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.3.1.1 ร่างแบบทดสอบความรู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย (ถูก ผิด) ให้ครอบคลุมเนื้อหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

2.3.1.2 นำเสนอร่างทดสอบความรู้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะ

2.3.1.3 ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.3.1.4 นำร่างทดสอบความรู้ฉบับปรับปรุงแก้ไข ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ในชุดเดียวกันกับที่ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์บริบทชุมชน และสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการทดสอบ โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

2.3.1.5 ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความยาก (p) ของแบบทดสอบความรู้ โดยทดลองใช้กับเยาวชนโรงเรียนชั้นประถมปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเพิงดี เมืองบอลลินัน จำนวน 32 คน จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.67 ส่วนค่าความยาก (p) ของแบบทดสอบความรู้อยู่ในระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

2.3.2 แบบทดสอบความตระหนัก ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมการนำร่องทดลองใช้กิจกรรม มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.3.2.1 นิยามปฏิบัติการของคำว่า “ความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน” และคำว่า “ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมการนำร่องทดลองใช้กิจกรรม”

2.3.2.2 ร่างแบบทดสอบความตระหนัก และแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีการให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ

2.3.2.3 นำเสนอแบบทดสอบความตระหนัก และแบบสอบถามความพึงพอใจ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ

2.3.2.4 ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.3.2.5 นำร่างเครื่องมือทั้งสองชนิดไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ชุดเดียวกันกับที่ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์บริบทชุมชน และสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เฉพาะแบบทดสอบความตระหนัก มีการนำปilot ทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพด้านอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธี item-total-correlation และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบความตระหนัก อยู่ระหว่าง 0.27 ถึง 0.64 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 ขั้นตอนสภาพปัญหา

2.4.1.1 การศึกษาบริบทชุมชนและสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1.2 ผู้วิจัยลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อลงไป เก็บข้อมูล โดยใช้แหล่งข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ 1) จากเอกสารของหมู่บ้านที่คณะกรรมการปกครองหมู่บ้านจัดทำขึ้น และ 2) จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือผู้อาวุโส ที่อาศัยอยู่ในบ้านโนนสมบูรณ์ ส่วนสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลจากผู้นำชุมชน ครู ผู้ปกครองนักเรียน และพระสงฆ์ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบอลลินัน แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.4.1.3 ผู้วิจัยบันทึก และรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาความถูกต้อง สมบูรณ์ และน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

2.4.2 ขั้นนำร่องทดลองใช้สร้างกิจกรรม

2.4.2.1 ก่อนการทดลองใช้กิจกรรม ทดสอบความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.4.2.2 จัดกิจกรรมต่างๆ การเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วม ระหว่าง โรงเรียน บ้าน และวัด และในระหว่างการจัดกิจกรรมมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ อาทิ พฤติกรรม ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรม ผลงานจากการทำกิจกรรม เป็นต้น

2.4.2.3 หลังการนำร่องทดลองใช้กิจกรรมทดสอบความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยใช้เครื่องมือชุดเดิมกับก่อนทดลองใช้กิจกรรม

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 ขั้นศึกษาสภาพปัญหา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บริบทชุมชนและสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นเขียนเชิงพรรณนาแยกตามประเด็นที่กำหนดไว้

2.5.2 ขั้นนำร่องทดลองใช้กิจกรรม

2.5.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ในการอนุรักษ์ป่าชุมชนระหว่าง ก่อน และหลังการนำร่องทดลองใช้กิจกรรม โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบ 2 กลุ่มสัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test)

2.5.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนระหว่าง ก่อน และหลังการนำร่องทดลองใช้กิจกรรม โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบ 2 กลุ่มสัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test) และแปลระดับความตระหนัก ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความตระหนัก
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด
1.51 – 2.50	น้อย
2.51 – 3.50	ปานกลาง
3.51 – 4.50	มาก
4.51 – 5.00	มากที่สุด

2.5.2.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนำร่องทดลองใช้กิจกรรม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Dependent Samples t-test) และแปลระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด
1.51 – 2.50	น้อย
2.51 – 3.50	ปานกลาง
3.51 – 4.50	มาก
4.51 – 5.00	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ ดังนี้

1.1 การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการปกครองหมู่บ้านบ่อยครั้งทำให้มีผลต่อการสานต่อในการคุ้มครองป่าชุมชนของหมู่บ้านไม่ต่อเนื่อง

1.2 คณะกรรมการคุ้มครองป่าชุมชนหมู่บ้านโนนสมบูรณ์ไม่มีการส่งเสริมคนรุ่นใหม่ คือ เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าชุมชน

1.3 ประชาชนเข้าไปลักลอบตัดไม้มีค่าเพื่อขายให้แก่โรงงานไม้

1.4 ประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปบุกรุกป่าชุมชนเพื่อการครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าชุมชน

1.5 การล่าสัตว์ป่า และหาปลาในพื้นที่ป่าชุมชนด้วยวิธีที่รุนแรง

1.6 การเก็บของป่าในป่าชุมชนไม่มีการควบคุม ดูแล ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

จากคำบอกเล่าของผู้นำชุมชน ประชาชน ภูมิปัญญา หรือผู้อาวุโส ที่อาศัยอยู่ในบ้านโนนสมบูรณ์ เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ พบว่า ชุมชนหมู่บ้านโนนสมบูรณ์ยังขาดความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ประชาชนไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อคุณประโยชน์ และคุณค่าของป่าชุมชน รวมทั้งยังไม่มีมีการสร้างกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเยาวชน คนรุ่นใหม่เข้ามาสืบบทบาทร่วมด้วยช่วยกันในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชน รู้รัก และหวงแหนป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ ให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

2. กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบอลิกัน แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่

2.1 จัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

2.2 จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนเดินป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์

2.3 จัดกิจกรรมปลูกต้นไม้เสริมป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์

2.4 จัดกิจกรรมบวชต้นไม้ในป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์

3. ผลการนำร่องทดลองใช้กิจกรรม พบว่า

3.1 หลังการนำร่องทดลองใช้กิจกรรม เยาวชนมีความรู้ในการอนุรักษ์ป่าชุมชนสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 86.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3.2 หลังการนำร่องทดลองใช้กิจกรรม เยาวชนมีความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน สูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าเฉลี่ยความตระหนักอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป

3.3 เยาวชนมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของการนำร่องทดลองใช้กิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำกิจกรรมไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบลิดัน แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การบุกรุกพื้นที่ป่าชุมชน บ้านโนนสมบูรณ์ ส่งผลให้เกิดปัญหากระทบต่อการดำรงชีพของคนในชุมชนหมู่บ้านโนนสมบูรณ์ และหมู่บ้านใกล้เคียง เนื่องจากนโยบายของรัฐยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองป่าชุมชนอย่างเป็นระบบการปรับเปลี่ยนคณะกรรมการปกครองหมู่บ้านทำให้การสานต่อในการคุ้มครองป่าชุมชนไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ดังนั้น รัฐบาลควรกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น ชุมชน องค์กรต่างๆ มีบทบาทในการคุ้มครองรักษาป่าไม้ และการส่งเสริมความรู้ให้แก่เด็ก และเยาวชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

1.2 การนำร่องทดลองใช้กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชน โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองบลิดัน แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียน บ้าน และวัด ควรใช้วิทยากรกระบวนการที่คล่องแคล่วในการจัดกิจกรรม สามารถพูดโน้มน้าว และชักจูงให้เยาวชน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่และ มีส่วนร่วมจริงๆ รวมทั้งการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมให้มีความสนุกสนาน

1.3 การแจกเอกสารประกอบกิจกรรมการอบรมเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชน ควรชี้แจงสาระเนื้อหาทั้งหมดในเล่ม เพราะจะทำให้เยาวชนผู้ที่เข้าร่วมอบรม มองเห็นคุณค่า และสนใจที่จะศึกษารายละเอียดเมื่อถึงคราวจำเป็นต้องใช้

1.4 ควรนำเอากิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ให้แก่เยาวชนโรงเรียน บ้านโนนสมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียน บ้าน และวัด ไปปรับใช้กับหมู่บ้านอื่นๆ ที่มีบริบทเหมือนกัน อีกต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเพื่อการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชนโรงเรียนแห่งอื่นๆ เพื่อให้เด็ก และเยาวชนแต่ละโรงเรียนที่อยู่ใกล้ป่าชุมชนได้มีความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2.2 ควรวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนกับกลุ่มเป้าหมายโดยติดตามพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังได้รับการเสริมสร้างความรู้ และ ความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของเยาวชน

2.3 ควรวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้แก่เยาวชน โดยให้เยาวชนมีส่วนร่วมแต่ขั้นเริ่มต้นการวิจัยเพื่อสร้างโอกาสให้เยาวชนริเริ่มแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ ปฏิบัติ และมีความรับผิดชอบด้วยตนเองในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมป่าไม้. ยุทธศาสตร์การพัฒนาป่าไม้ ปี พ.ศ. 2548. นครเวียงจันทน์ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2548.

_____. บทรายงานการสำรวจความปกคลุมของพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2553. นครเวียงจันทน์ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2553.

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. คุณประโยชน์ประโยชน์ของป่าไม้. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ, 2545.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร